

Haagse landbouwkennis ebt langzaam weg

Frank de Vries

Tot voor enkele decennia kende iedereen in zijn directe omgeving, familie of kennissenkring wel een boer. Dat is sterk veranderd anno 2013: tegenwoordig komt het bij het gros van de mensen slechts sporadisch voor dat ze 'landbouwkennissen' hebben. Toch is de landbouw een grote drijvende kracht achter onze Nederlandse economie; naast de primaire boerenbedrijven beschikken we namelijk over een sterke toeleverende en verwerkende industrie. De bijdrage van het agrocomplex aan de toegevoegde waarde en werkgelegenheid van onze nationale economie bedraagt respectievelijk 12,1 en 10,3 procent. Dit betekent per saldo dat één boerenbedrijf zorgt voor een inkomen van tien andere gezinnen. Met het afnemende aantal boeren reist de vraag of de Haagse politiek nog voldoende geïnteresseerd is in en daarmee kennis heeft van de primaire landbouw om de juiste beslissingen te nemen, in het belang van de totale agri- en foodsector. De Tweede Kamer moet immers een afspiegeling zijn van de maatschappij en het is de vraag of er genoeg competente politici te rekruteren zijn met voldoende landbouwkennis. Zo werd met het vertrek van staatssecretaris van Landbouw Co Verdaas, door een vermeende declaratiefraude, een nieuwe weg ingeslagen met de benoeming van Sharon Dijksma (PvdA) op deze post. Hoewel ze volgens insiders een allround politica is, had ze bij aantreden geen enkele ervaring met welk landbouwdossier dan ook. Kan dit wel voor een land waarin de landbouw zo'n sterke bijdrage levert aan de economie? Ze werd vooral

De landbouw mag zich op een behoorlijke politieke belangstelling verheugen. Iedereen lijkt er wel een mening over te hebben. Maar hoe is het werkelijk gesteld met de kennis van de landbouw bij onze Tweede Kamerleden en wat betekent dit voor de keuzes die gemaakt worden in het landbouwbeleid? V-focus vroeg (oud-)bestuurders en (oud-)politici wat ze van de Haagse landbouwkennis vinden, nu, tien jaar geleden en twintig jaar geleden. Daaruit blijkt dat de Haagse landbouwkennis langzaam wegebt.

gekozen om haar vrouw-zijn, sterke persoonlijkheid, strategische visie en met het gegeven dat ze zich, aldus partijgenoten, snel dossiers eigen kan maken. Met het vertrek van een minister en een Ministerie van Landbouw en onze Productschappen eind van het jaar, wordt de invloed van Kamerleden op de landbouw alleen maar groter.

Kennis is gezag

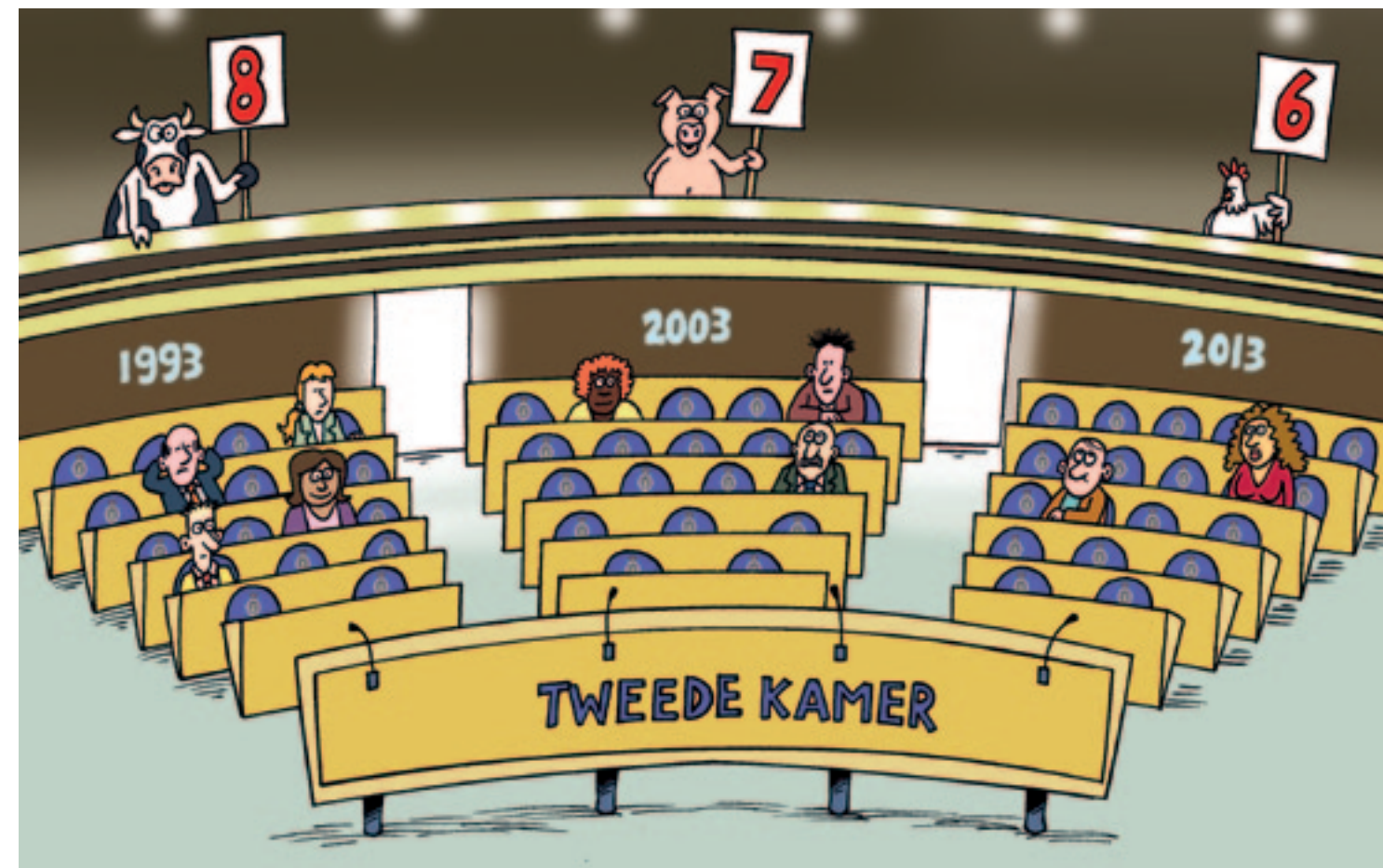
"In de tijd van mijn ministerschap op Landbouw, was gezag opbouwen zonder een grondige landbouwkennis onmogelijk", zegt oud-politicus Gerrit Braks. Braks, nu 81 jaar, klinkt nog even helder en zorgvuldig formulerend als decennia terug. Hij was landbouwminister in de jaren tachtig van de vorige eeuw en kreeg in zijn periode te maken met de mestproblematiek, dierenwelzijn en een daling van het boereninkomen. "Ik geef de Haagse landbouwkennis van twintig jaar terug een 8 als rapportcijfer en dat is maar een fractie lager geworden in 2003 met een 7." Braks ziet vandaag de dag vooral landbouwwoordvoerders die weliswaar wat minder landbouwkennis hebben dan vroeger, maar een veel ruimere blik hebben op andere maatschappelijke onderwerpen.

Ook Theo Meijer is een 'man van de inhoud'. Het oud-CDA-Tweede Kamerlid, tevens oud-voorzitter van de vaste Kamercommissie (2003) voor Milieubeheer en Landbouw, was van 1996 tot 2003 actief in de Tweede Kamer. Hoewel Meijer een duidelijke mening zegt te hebben over de landbouwkennis vroeger en nu, wil hij daar geen rapportcijfer aan verbinden: "Ik vind het niet zo

gepast om oud-collega's en jongeren nu de maat te nemen." Meijer weet wel dat met de sterke afname van het aantal agrariërs er minder politieke interesse is voor landbouwonderwerpen in het Haagse. "Met name de VVD en het CDA zagen vroeger een groot kiezerspotentieel in landbouwkringen, maar dat is nu niet meer zo." Meijer herinnert zich nog goed dat politici in 2003 werden voorgedragen voor een landbouwopdracht als ze specifieke inhoudelijke kennis bezaten over dat onderwerp. "Je moest vooral het landbouwspeel in het Brusselse goed kennen om een positie te krijgen, maar met de afbouw van het melkquotum en landbouwsubsidies wordt die buitenlandse kennis ook minder gevraagd." Hoewel Meijer erkent dat het vandaag de dag soms schort aan goede inhoudelijke landbouwkennis in de Kamer, meent hij dat die kennis vroeger ook weleens ontbrak. "Ik herinner me de tijd dat collega-Kamerleden aan me vroegen: 'Theo, leg jij ons nou eens uit hoe het zit met die ammoniakproblematiek.' Zo zat ik op een gegeven moment in een huishuis hartje New York aan collega's uit te leggen wat het verschil is tussen zuren en basen; een lesje scheikunde."

Bredere kennis nodig

"Rapportcijfers geef ik liever niet aan politici, daar was ik vroeger zelf ook niet dol op. Maar als je het echt wilt weten geef ik de landbouwkennis van twintig jaar geleden een 8 en die van nu een 6." Aan het woord is Jan Cees Vogelaar, bestuurder en ondernemer. Vogelaar vertelt dat twintig jaar geleden de landbouwwoordvoerders in het Haagse het

vak van landbouwer aardig beheersten. Nu ziet hij dat nog terug bij een enkeling, zoals boerendochter Helma Ladders, varkenshouder Jaco Geurts en Sjoera Dikkers die in Wageningen is opgeleid. Maar het gros heeft die achtergrond niet. "Ik zie dat velen geen handen en voeten meer hebben in de landbouw, maar aan de andere kant zegt dat niks over de kennis op beleidsmatig terrein." Vogelaar weet dat iedere beroepsgroep gediend is met zo veel mogelijk mensen van 'jouw' groep in de Kamer. "Dat helpt om de onderwerpen tot in detail over het voetlicht te krijgen." Oud-Kamerlid en landbouwwoordvoerder voor het CDA Henk-Jan Ormel beaamt dit: "Hoe meer mensen je van je beroepsgroep in de Kamer hebt, hoe beter." Ormel vindt wel dat de landbouw geen reden tot klagen heeft: "Er zijn beroepsgroepen, zoals de toeristenbranche, die niet direct vertegenwoordigd zijn, terwijl er nog steeds boeren in de

Tweede Kamer zitten. Ormel geeft de landbouwkennis over de afgelopen twintig jaar een 7 als rapportcijfer. Omdat Tweede Kamerleden een brede maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben, snapt Jan Cees Vogelaar waarom de specifieke inhoudelijke kennis wat naar de achtergrond is geschoven. "Kamerleden hoeven natuurlijk geen rasechte boeren te zijn, hoewel het wel een voordeel is." Wel ziet hij met lede ogen aan dat de landbouwinvloede, voorheen erg groot in het Haagse, sterk tanende is. "Ik hoor Sharon Dijksma nu roepen dat het mestbeleid moet worden aangescherpt, terwijl ik denk dat dat lang niet op alle landbouwbedrijven moet. Maar niemand, ook LTO-mensen niet, steken hun vinger op om de 'kronkel' van Dijksma te weerleggen. Vermoedelijk omdat ook in de boerengeledingen de specifieke inhoudelijke kennis onvoldoende paraat is." Ook Gerrit Braks is ongerust over de teloor-

gang van de landbouwkennis in de Kamer: "Vroeger kwamen de landbouwwoordvoerders voort uit de georganiseerde landbouw: ze wisten waarover ze het hadden." Antoon Vermeer, voormalig voorzitter van de ZLTO, deelt de mening dat de vakinhoudelijke kennis van de Kamerleden wat afneemt. "Ik bespeur wat minder inhoudelijke kennis dan vroeger, maar ach, met een gezond boerenverstand kom je ook ver." Vermeer vindt de lichte afname van landbouwkennis door de jaren heen geen echt manco, hoewel het in zijn ogen wel invloed kan hebben gehad op de sterke opkomst van de anti-veehouderij-groeperingen.

Primaire ondernemer

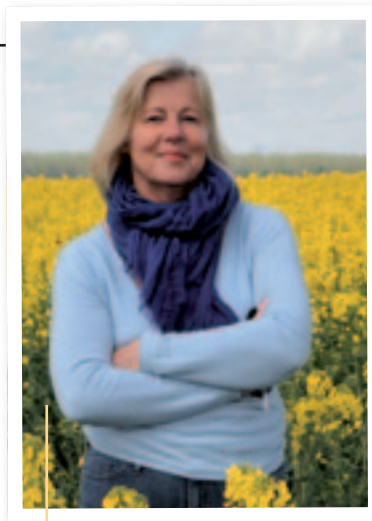
Janneke Snijder, voormalig VVD-Kamerlid en landbouwwoordvoerder, weet dat er altijd maar een handjevol 'echte landbouwmensen' in de Tweede Kamer heeft gezeten. "Het is

1993 – GERRIT BRAKS

‘Gezag opbouwen zonder landbouwkennis was in mijn tijd onmogelijk’

Foto: Rijksarchief

2003 – JANNEKE SNIJDER

‘Dunne 7 als rapportcijfer voor de landbouwkennis nu’

Foto: Rijksarchief

2013 – GER KOOPMANS (LTO)

‘Landbouwbeleid verdient een dikke onvoldoende’

Foto: Rijksarchief

wel heel nuttig om over specifieke landbouwkennis te beschikken om moties en beleid goed te kunnen aanvliegen, en het is ook goed voor het debat.” Snijder beaamt dat diepe inhoudelijke kennis van alle landbouwdo-siers niet mogelijk is en ook niet nodig om je werk als Kamerlid goed te kunnen doen. Wel vindt ze dat feeling hebben met de sector heel nuttig is. Als ze een rapportcijfer moet geven, denkt ze dat de kennis twintig jaar geleden op een 7,5 zat en nu op een dunne 7. Ger Koopmans, die van 2002 tot 2012

portcijfer en voor de huidige tijd een 7. “Wat minder inhoudelijke kennis is zeker niet altijd negatief uit te leggen. Ik denk dat de landbouwsector nu het meest geholpen is met een overheid die helpt om de producten op de wereldmarkt af te zetten.” Annie Schreijer-Pierik (CDA) claimt zelf het woord ‘keukentafelgesprek’ als het gaat om boerderijbezoeken door politici en bestuurders. “In de tijd van Braks was ik onder andere bestuurder bij de ABTB en vanuit boerenorganisaties vaak in het Haagse geweest.

“Het gaat weer wat beter met de landbouwkennis in het Haagse, maar we zijn er nog lang niet.”

Boer wat vergeten

Politieke partijen hebben nog steeds landbouwwoordvoerders in hun midden en zij hebben doorgaans enige tot soms een enorme binding met de landbouw. Maar met het afnemen van het aantal boeren lijkt ook de interesse van politieke partijen voor Kamerleden van ‘boerenkoma’ weg te ebben. “Dat is eigenlijk zeer verwonderlijk als we zien dat Nederland het op een na grootste exportland ter wereld is van agrarische producten”, aldus oud-CDA-Kamerlid Ger Koopmans. “Onze enorm goede exportpositie vraagt niet alleen om een actief landbouwbeleid waarin ondernemers optimaal gefaciliteerd worden om te presteren, maar ook om politieke beslissers die het primaire landbouwwak in de genen hebben.” Begin 2011 wees het kabinet negen topsectoren aan, waaronder de topsector Agrofood. De overheid wil zich hiermee actief inzetten voor de verdere ontwikkeling en uitbouw van de toeleverende en verwerkende bedrijven binnen het totale agrocomplex. Maar dat deze bedrijven hun bestaansrecht in hoge mate danken aan de primaire boerenbedrijven lijkt te worden vergeten. Het grote belang dat de overheid hecht aan de toeleverende en verwerkende industrie staat haaks op de inspanningen voor boeren. Als we sec kijken naar de rapportcijfers die de ondervraagden geven voor de Haagse landbouwkennis vroeger en nu, valt op dat velen die kennis zien verdampen in de tijd.

‘FEELING MET SECTOR IS NUTTIG’

Kamerlid was voor het CDA en tegenwoordig voorzitter is van de LTO-vakgroep Vleeskalverhouderij, is niet te spreken over met name het landbouwbeleid van nu. “Ik zeg niet dat de kennis van de landbouw minder is geworden, maar ik weet wel dat het landbouwbeleid van nu een dikke onvoldoende verdient. We missen steeds meer de mensen met ‘klei aan de laarzen’ in het Haagse. En dat kan het beleid nadelig beïnvloeden.” Lutz Jacobi, actief Kamerlid voor de PvdA, zegt van het soort mensen te zijn dat vindt dat politici regelmatig bedrijven, en in het geval van de landbouw boerenbedrijven, moeten bezoeken. Jacobi komt zelf van het boerenbedrijf en weet als geen ander welke ontwikkelingen de veebedrijven hebben doorgemaakt. Ze is goed gestemd over de landbouwkennis in de Tweede Kamer en geeft voor twintig jaar geleden een 8 als rap-

Voor deze periode geef ik de Haagse landbouwkennis een dikke 7 als rapportcijfer.” Schreijer stapte in 1998 voor haar partij in de Tweede Kamer, hoewel ze eigenlijk zo’n positie niet ambieerde. “Ik vond dat de Haagse politiek nogal minachtend deed over ons platteland en het niveau van denken over het landbouwgezinsbedrijf bedroevend laag.” Schreijer ondervond ook totaal geen begrip voor de gevolgen van de varkenspest in 1997. “Toen kreeg ik veel contacten met de pers en politici en werd me regelmatig gevraagd hoe onze boerderij werkte. Zo ontstonden de keukentafelgesprekken bij ons op de boerderij, juist om de landbouwkennis te verbeteren.” Voor het jaar 2003 geeft de oud-politica slechts een 4 als cijfer voor de landbouwkennis. “Velen, ook beslissers, hadden absoluut geen idee wat er echt aan de hand was in de landbouw.” Nu, in 2013, geeft ze een zesje.